

Ова е листа на брзи и практични информации за:

- зошто потеклото на стоките е важно за Царината;
- како функционираат неприференцијалните правила за потекло;
- како функционираат преференцијалните правила за потекло;
- различните преференцијални аранжмани;
- што е регистриран извозник;
- што е Задолжителна информација за потекло (ЗИП) и како тоа функционира кога е издадена.

1 Потекло - воведување

- Како метафора, потеклото на стоките во меѓународната трговија може да се спореди со националност или идентитет на луѓето.
- Постојат два типа на потекло:
  - **Неприференцијално потекло** се користи за одредување на потеклото на производите што се предмет на сите видови мерки или тарифни квоти.
  - **Преференцијалното потекло** обезбедува одредени царински придобивки за стоки со кои се тргува меѓу државите што се согласиле со таквиот аранжман (реципрочни) или кога едната страна (унилатерално) ги доделува автономно. Придобивките обично вклучуваат царинење со намалена стапка или без царина.
- Со оглед на тоа што сите стоки секогаш имаат не-преференцијално потекло, исто така, можат да имаат преференцијално потекло ако постои преференцијален аранжман.

1.1 Одредување на потеклото

- Потеклото може да се додели на целосно добиени производи или преработени производи.
- Правилата за утврдување на потеклото на целосно добиениот производ или преработен производ се утврдени во законодавството на ЕУ или во специфични протоколи за правилата за потекло на трговскиот договор. Стоката може да има преференцијално потекло различно од нејзиното не-преференцијално потекло.

1.2 Списокот на правила

- Списокот на правила е список на обработки или преработки што е потребно да се извршат на материјалите без потекло за да готовиот производ се стекне со статус на потекло.
- Правилата што се предвидени треба да се применат на стоки врз основа на нивното распоредување во Хармонизираниот систем (ХС). Значи, пред да се утврди каква обработка треба да се изврши на одреден производ, неопходно е да се знае каде тој се распоредува.

1.3 Доказ за потекло

- Доказот за потекло е документарен доказ кој и дава на царината гаранции дека стоката потекнува од одредена земја или територија.
- Ако некој сака да ги искористи преференцијалните трговски мерки, мора да се обезбеди доказ за потекло.

1.4 Задолжителна информација за потекло (ЗИП)

- Одлуката за ЗИП е царинска одлука што обезбедува правна сигурност во врска со определувањето на потеклото.
- Економски оператор може да аплицира за ЗИП за не-преференцијално, како и за преференцијално потекло.
(види дел 6)

1.5 Административна соработка

- Со цел да се потврди статусот на потеклото од страна на царинскиот орган, се воспоставуваат процедури за административна соработка меѓу земјите-партнери што тргуваат меѓу себе.
- Тие вклучуваат размена на информации меѓу надлежните органи.

2 Непреференцијални правила на потекло

2.1 Цели на непреференцијално потекло

- Непреференцијално потекло се користи за **примена на сите видови мерки**, меѓу другите и антидампинг давачки, компензаторни давачки, трговски ембарга, заштитни мерки, ...

2.2 Одредување на непреференцијално потекло

- **Целосно добиени:** Производите што се целосно добиени во една земја или територија ќе се сметаат како производи со потекло од таа земја или територија.
- **Преработени производи:** Стоката за која производството вклучува повеќе од една земја или територија ќе се смета дека потекнува од земјата или територијата каде што тие биле подложени на нивна **последна суштинска и економски оправдана** обработка или работа, во претпријатие опремено за таа цел.

2.3 Листа на правила за непреференцијално потекло

- Листа на правила што се применуваат за утврдување на непреференцијално

потекло на преработената стока се наведени во Анекс 22-01 од ДА.

2.4 Доказ за потекло за непреференцијално потекло

- Доказ за потекло може да се бара за производите со цел да се користат повластици од непреференцијални увозни аранжмани, како што се тарифни квоти.
- Доказот за потекло е во форма на **сертификат за потекло** (Анекс 22-14 од УС) издаден од надлежен орган на земјата на потекло или од соодветна агенција.
- За сите други случаи, нема систематски доказ за потекло, туку само по барање на царинските органи во текот на нивните постапки за верификација.

2.5 Административна соработка

- Административната соработка се однесува само на примена на посебни мерки. Овие посебни мерки ќе се применуваат само доколку е воспоставена административна соработка и се доставува следново:
  - имињата и адресите на органите за издавање (видете погоре 3.4), заедно со примероци на поштенски марки што ги користат тие органи;
  - Имиња и адреси на владините органи на кои треба да се испратат барања за последователна верификација на сертификатите за потекло.

3 Преференцијални правила на потекло

3.1 Цел на преференцијално потекло

- Преференцијалното потекло **може да даде одредени тарифни повластици** за стоки со кои се тргува меѓу земјите. Запомнете, во овој случај, **мора да постои преференцијален аранжман** помеѓу ЕУ и трговскиот партнер.

3.2 Одредување на преференцијално потекло

- **Целосно добиено**: концептот на целосно добиен треба да се провери во специфичните протоколи.
- **Преработени производи**: стоката треба да биде **доволно** обработена за да добие статус на потекло. Концептот за „доволно“ и „недоволно“ треба да се провери во специфичните протоколи за правилата за потекло.

3.3 Правила за преференцијално потекло

- Листата на правила што се применуваат за одредување на преференцијалното потекло на преработената стока се специфични за секој преференцијален аранжман и се **наведени во соодветните протоколи** за правилата за потекло

3.4 Правила за толеранција за преференцијално потекло

- Покрај списокот на правила, правила за толеранција може да се применат и при утврдување на преференцијалното потекло. Тоа им овозможува на производителите да користат одредени количини на материјали без потекло. Сепак, не може да се користи за надминување на износите наведени во правилата од списокот. Повторно,

правилата за толеранција се специфични за секој аранжман и се наведени во протоколите поврзани со правилата за потекло.

3.5 Кумулација

- кумулацијата е термин што се користи за опишување на систем што им овозможува на производи со потекло од земјата А да бидат дополнително обработени или додадени во земјата Б на производи што потекнуваат од земјата Б, исто како да потекнуваат од земјата Б.
- Во овој случај, производите не мора да бидат „доволно“ обработени како што е наведено во правилата од списокот. Сепак, тие мора да одат подалеку од „недоволна“ обработка.
- Ова може да се примени само доколку земјите имаат идентични правила за потекло.
- Билатералната кумулација е основен тип на кумулација, што е заедничко за сите преференцијални аранжмани. Други типови на кумулација се на пример, дијагонална, регионална, целосна и проширена кумулација.

3.6 Правило за транспорт

- Кога производот се извезува од земјата на извоз во земјата на увоз, тој ќе го задржи статусот на потекло, доколку се почитуваат некои правила поврзани со транспортот. (дали е дозволено да транзитира преку трета земја, дали е дозволено да се делат пратките, какви докази за транзит или неизменување се потребни, ...). Овие правила се дополнително дефинирани во протоколите за правилата за потекло на одредени преференцијални договори.
- За ОСП, правилата се засноваат на принцип на неизменување што дозволува чување и разделување на пратките во земјата на транзит.

3.7 Доказ за преференцијално потекло

- Доказот за потекло ја има формата како што е наведено во онкретните преференцијални договори.
- Тие можат да бидат или **сертификати за потекло** издадени од надлежен орган на земјата на потекло или **изјава за потекло** обезбедени од самиот извозник.

3.8 Административна соработка

- Административната соработка е заедничка за сите преференцијални договори за потекло. Тоа е рамка за соработка помеѓу надлежните органи на земјите-партнери. Тоа им овозможува да проверат дали правилата се применуваат правилно.

4 Видови на преференцијални договори

4.1 Едностраните трговски аранжмани

- Преку едностраните трговски аранжмани, Европската Унија им дава повластици на земјите во развој за увоз со намалени царини или увоз без царини на пазарот на Европската Унија. Преференцијалниот третман не е реципрочен.

4.1.1 Општ систем на преференцијали (ОСП)

- **Реформата на ОСП на Европската Унија** е утврдена со Регулативата 978/2012. Шемата што ја нудат разните земји-донатори и нивните правила на потекло во основа се разликуваат. На пример, стоки што се во согласност со условите на ОСП на САД, не мора да бидат усогласени со ОСП на ЕУ.
- Постојат три главни варијанти:
  - **Стандарден / општ ОСП аранжман:** нуди делумна или целосна елиминација на царината на две третини од сите категории на производи.
  - **Подобрените параметри „ОСП+“** овозможуваат целосно укинувања на царините на суштински истите категории на производи како оние опфатени со општите аранжмани.
  - **Сè освен оружје (ЕВА):** грантови за Помалку развиените земји (Least Developed Countries LDCs) нуди целосно укинување на царините и квотите за сите производи, освен за оружје и муниција.
- Како доказ за потекло, извозникот треба да обезбеди **изјава за потекло**. Извозникот мора да биде Регистриран извозник (REX). Ова значи дека тој мора да е регистриран во системот REX од страна на надлежниот орган на земјата на потекло.

Периодот на транзиција во некои услови дозволува некои земји-кориснички да продолжат да го користат сертификатот за потекло образец А до крајот на јуни 2020 година.

4.1.2 Автономна трговска мерка (АТМ)

- Европската Унија користи различни видови на **автономни трговски мерки** за давање на повластици на **привремена основа** за различни категории на земји, земајќи ја предвид нивната специфична ситуација. Еден таков тип е на пример, понуден на Западен Балкан.

4.1.3 Прекуморски земји и територии во странство (ПЗТ)

- ПЗТ не се дел од царинска територија на Европската Унија. Тие се уставно оврзани со четири земји-членки (Данска, Франција, Холандија и Обединетото Кралство).
- ЕУ одобрува **едностранни трговски преференцијали на сите производи** што потекнуваат од ПЗТ. За целите на дефинирање на потекло, териториите на ПЗТ се сметаат како една територија.
- Потеклото може да се докаже со уверение за движење, ЕУР.1 (издадено од адлежен орган на земјата на потекло)

4.2 Билатерални и мултилатерални договори

- Во име на ЕУ, Европската комисија преговара и спроведува билатерален и мултилатерален трговски договор со земји надвор од Европската Унија
- Повеќето од ЕУ мултилатералните трговски договори се координирани преку Светската трговска организација (СТО).
- Договорите за слободна трговија (ДСТ) можат да бидат би-или мултилатерални,

во зависност од бројот на вклучени земји.

5 Задолжителна информација за потекло (ЗИП)

5.1 Одлука за ЗИП

- За да поднесе барање за ЗИП, економскиот оператор треба да ја **поднесе** својата **пријава** до царинскиот орган **каде** што е **основан** или **каде** што ќе се ја **користи** ЗИП.
- Царинскиот орган ќе провери дали економскиот оператор има ЕОРИ број и барањето се однесува на планирана употреба на одлуката за ЗИП или планирана употреба на царинска постапка;
- Пријавата нема да биде прифатена ако идентична апликација се направи или е веќе направена од или во име на истиот подносител.
- Ако се потребни дополнителни информации, од барателот ќе се бара да ги достават.
- Ако се исполнети сите услови, царинскиот орган ја донесува одлуката и за одлуката го известува подносителот.
- Одлуката за ЗИП е задолжителна за царинските органи на сите земји-членки, како и за носителот на одлуката. Одлуката важи најмногу 3 години од датумот на кој одлуката стапила на сила.

5.2 Управување со одлуките за ЗИП

- Откако ќе се донесе одлука за ЗИП, таа може да се поништи, да престане да важи или да биде отповикана пред истекот на периодот на важност од 3 години. Одлуката за ЗИП не може да се измени.
- **Поништете** ја одлуката за ЗИП:
  - Царинскиот орган ќе ја поништи одлуката за ЗИП ако одлуката била донесена врз база на неточни или недоволно податоци доставени од подносителот.
  - Имателот на одлуката има право да биде сослушан пред поништувањето на одлуката за ЗИП.
  - Поништувањето ќе стапи на сила од денот на стапување на одлуката за поништување.
- **Престанок на важност:**
  - Одлуката за ЗИП ќе престане да важи:
    - ако повеќе не е во согласност со законот, како резултат на усвојување на нова регулатива или склучување нов договор;
    - ако повеќе не е во согласност со Спогодбата за правила на потекло утврдена од страна на СТО, или со коментарските белешки или мислењето за потеклото усвоено за толкување на тој Договор.
  - Одлуката за ЗИП ќе престане да важи во моментот кога нема повеќе да соодветствува со законодавството.
- **Повлекување** на одлуката за ЗИП:
  - Одлуката за ЗИП ќе биде отповикана ако повеќе не е компатибилна со пресудата на Судот на правда на Европската Унија.
  - Имателот на одлуката има право да биде сослушан пред да се повлече одлуката

на ЗИП.

- Повлекувањето влегува во сила од денот на објавувањето на оперативниот дел од пресудата во Службениот весник на Европската Унија.
- Европската Комисија може да ги усвои одлуките на земјите-членки за повлекување на ЗИП одлуките, за да обезбедат точно и униформно утврдување на потеклото на стоката.
- **Продолжете ја употребата** во случај одлуката за ЗИП да престане да важи или да биде поништена
  - Кога одлуката за ЗТИ е повлечена, имателот на одлуката може да се упати да поднесе барање за продолжена употреба. Целта на концесијата е да спречи економските оператори да бидат негативно погодени од околностите на кои немаат контрола. Продолжена употреба не може да се примени за ЗИП поврзана со извозот.

За повеќе информации за оваа тема, преземете го (бесплатно) модулот за е-учење: [ЦЗУ ниво 2 – Потекло](#).

Исто така, погледнете ги релевантните регулативи на интернет-страницата на [Europa](#).

Запомнете, ова е кратко и практично резиме на најважните информации во врска со оваа тема.

Само законодавството на Европската Унија од Службен весник на Европската Унија се смета автентично. Европската Комисија не прифаќа никаква одговорност, ниту обврска во однос на овој документ.